

Ways to Prevent Road Traffic Accidents

Isoxanov Utkir Ibodullayevich

Acting Associate Professor Department of Transport Intelligent Systems
Engineering, Tashkent State Transport University.

Annotation

This article analyzes the role of road traffic accidents (RTAs) as a pressing issue on both global and national scales. The main causes of RTAs are categorized into four groups: driver-related, technical, infrastructure-related, and organizational-legal factors. Furthermore, the article presents five primary approaches to reducing RTAs: improving legislation, modernizing infrastructure, implementing technical inspections and digital tools, enhancing education and training, and developing medical and rescue services. The advanced experiences of Sweden, the Netherlands, and Japan are cited as examples. Specific recommendations for Uzbekistan are developed, including adopting the “Vision Zero” strategy, repairing roads, reforming driving schools, and expanding the emergency medical services network.

Keywords

Road traffic accidents, causes of RTAs, road safety, Vision Zero, infrastructure modernization, human factor, technical inspection, digital tools, driver education.

Annotatsiya. Ushbu maqolada yo‘l-transport hodisalarining (YTH) global va milliy miqyosdagi dolzarb muammo sifatidagi o‘rni tahlil qilinadi. Maqolada YTHning asosiy sabablari — haydovchi, texnik, infratuzilma va tashkiliy-huquqiy omillar guruhlariga ajratilgan holda yoritilgan. Shuningdek, YTHni bartaraf etishning beshta asosiy yo‘li: qonunchilikni takomillashtirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, texnik nazorat va raqamli vositalarni joriy etish, ta‘lim va tarbiya, hamda tibbiy va

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

qutqaruv xizmatlarini rivojlantirish bo‘yicha takliflar keltirilgan. Maqolada Shvetsiya, Niderlandiya va Yaponiyaning ilg‘or tajribalari misol sifatida ko‘rsatilgan. O‘zbekiston uchun “Vision Zero” strategiyasini qabul qilish, yo‘llarni ta‘mirlash, haydovchilik maktablarini isloh qilish va tez yordam tarmog‘ini kengaytirish kabi aniq tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Yo‘l-transport hodisalari, YTH sabablari, yo‘l xavfsizligi, Vision Zero, infratuzilma modernizatsiyasi, haydovchi omili, texnik nazorat, raqamli vositalar, haydovchilik ta‘limi.

Yo‘l-transport hodisalari (YTH) — dunyo bo‘ylab millionlab insonning hayoti va sog‘lig‘iga zarar yetkazuvchi, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga jiddiy to‘siq bo‘luvchi global muammo. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JST) ma‘lumotlariga ko‘ra, har yili taxminan 1,35 million kishi yo‘l-transport hodisalaridan hayotini yo‘qotadi. O‘zbekistonda ham bu muammo dolzarbligini saqlab qolmoqda. Shu bois, YTH ni bartaraf etish yo‘llarini atroflicha tahlil qilish bugungi kun talabi hisoblanadi.

1. Yo‘l-Transport Hodisalarining Asosiy Sabablari

YTH ni samarali bartaraf etish uchun avvalo uning sabablarini aniq belgilash zarur. Asosiy sabablar quyidagi to‘rt guruhga bo‘linadi:

1.1. Haydovchi omili

- Tezlik rejimini buzish — hodisalarning 40% dan ortig‘i ortiqcha tezlik tufayli sodir bo‘ladi.
- Mast holda haydash — alkogol va giyohvand moddalar ta‘sirida boshqariluvchanlikning keskin pasayishi.
- Charchoq va uyqusizlik — uzoq masofali haydovchilarda xavf darajasining oshishi.
- Chalg‘ituvchi omillar — haydash chog‘ida telefon ishlatish, boshqa yo‘lovchilar

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO’NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

bilan suhbat.

- Qoidalarni bilmaslik — traffic qoidalariga rioya qilmaslik va ularni bilmaslik.

1.2. Texnik omillar

- Avtomobilning nosoz tormoz tizimi.
- Eskirgan shinallar va ularning portlashi.
- Yoritish tizimidagi nuqsonlar.
- Texnik ko'rikdan o'tmagan transport vositalarining harakatlanishi.

1.3. Yo'l infratuzilmasi omillari

- Yo'l qoplamalarining yomon holati — chuqurchalar, yoriqlar.
- Yetarli yo'l belgilari va chiziqlarining yo'qligi.
- Piyodalar o'tish joylari va yo'l yoritishining etishmasligi.
- Xavfli burilishlar va ko'rinmaslik zonalari.

1.4. Tashkiliy-huquqiy omillar

- Yo'l harakati qoidalarini nazorat qilishdagi bo'shliqlar.
- Jarimalar va jazolarning samarasizligi.
- Haydovchilik ta'limining past sifati.

2. YTH ni Bartaraf Etishning Asosiy Yo'llari

2.1. Qonunchilik va Normativ-Huquqiy Takomillashtirish

Yo'l xavfsizligini ta'minlashda qonunchilik bazasi poydevor vazifasini o'taydi. Bu yo'nalishda quyidagi choralar samarali hisoblanadi:

- Qat'iy jarimalar tizimini joriy etish: tezlikni oshirish, mast holda haydash va xavfli haydash uchun jarimalarning oshirilishi haydovchilar xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

- Ballar tizimi: qoidabuzarliklarga nuqta (bal) tayinlash va ma'lum miqdordagi

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO’NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

balga yetganda guvohnomani muvaqqat yoki butunlay bekor qilish amaliyoti.

- Tayanch qonunlarni yangilash: zamonaviy transport vositalari va texnologiyalariga moslashtirilgan yangi normativlarni ishlab chiqish.

2.2. Infratuzilmani Modernizatsiya Qilish

- Yo'l qoplamalarini tiklash va yangilash: muntazam ta'mirlash ishlari, zamonaviy asfalt texnologiyalarini qo'llash.

- Xavfsiz piyodalar infratuzilmasi: yo'l ustidan o'tish ko'priklari, er osti o'tish joylari, ko'tarilgan piyodalar yo'laklari.

- Intelligent transport tizimlari (ITS): aqlli svetoforlar, dinamik yo'l belgilari, real vaqtda trafik nazorati.

- Xavfli joylarni qayta rejalashtirish: tasniflangan "qora nuqta"larni texnik jihatdan takomillashtirish.

2.3. Texnik Nazorat va Raqamli Vositalar

- Videokuzatuv va tezlik nazorati kameralari: yo'l bo'ylab o'rnatilgan kameralar tezlikni buzuvchilarni avtomatik aniqlaydi.

- Alko-blokirovkalar: alkogol miqdori chegaradan oshganda avtomobilni ishga tushirmaydigan qurilmalar.

- Majburiy GPS monitoring: yuk va jamoat transporti uchun harakatni real vaqtda kuzatib borish.

- Texnik ko'rikni qat'iylash: avtomobillarni yillik texnik ko'rikdan o'tkazish va nosoz transport vositalarini yo'ldan chetlatish.

2.4. Ta'lim va Tarbiya

- Maktab dasturlariga yo'l xavfsizligi fanini kiritish: yoshlarni erta yoshdan boshlab yo'l qoidalariga o'rgatish.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

- Haydovchilik maktablarini isloh qilish: nazariy bilimlardan tashqari, ekstremal vaziyatlarda haydashni o'rgatuvchi amaliy mashqlar.
- Ijtimoiy reklama kampaniyalari: ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali xavfsiz haydash madaniyatini targ'ib qilish.
- Korporativ treninglar: yuk va jamoat transporti haydovchilari uchun muntazam malaka oshirish kurslari.

2.5. Tibbiy va Qutqaruv Xizmatlarini Takomillashtirish

- Tez yordam xizmatini modernizatsiya qilish: zamonaviy reanimasiya jihozlari bilan ta'minlangan tez yordam avtomobillari.
- Birinchi tibbiy yordam bo'yicha ommaviy savodxonlik: aholini elementar tibbiy yordam ko'rsatishga o'rgatish.
- Sanitar aviatsiya xizmati: qiyin kirish mumkin bo'lgan joylarda havo yo'li bilan yordam.
- Hodisa joyini tezda tozalash: yo'ldagi to'siqlarni olib tashlash, ikkilamchi hodisalarning oldini olish.

Shvetsiya — "Vision Zero" konsepsiyasi

1997-yilda Shvetsiya "Vision Zero" — yo'l-transport hodisalarida hech kim halok bo'lmasligi kerak degan printsiptni qabul qildi. Natijada o'tgan 25 yil ichida YTH dan o'lim ko'rsatkichi 50% dan ortiq kamaydi. Bu kontsepsiya hozirda ko'plab mamlakatlarga tatbiq etilmoqda.

Niderlandiya — Velosiped va piyodalar infratuzilmasi

Niderlandiyada har bir yo'l loyihasida velosiped yo'laklari va piyodalar xavfsizligi ustuvor o'rin egallaydi. Natijada bu mamlakat yo'l xavfsizligi bo'yicha dunyoning eng yaxshi ko'rsatkichlariga ega.

Yaponiya — Intizom va texnologiya uyg'unligi

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

Yaponiya qat'iy haydovchilik imtihoni tizimi, yuqori darajali yo'l infratuzilmasi va aholi tarbiyasini birlashtirib, YTH dan eng past o'lim darajasiga erishgan mamlakatlar qatoriga kirdi.

O'zbekistonda YTH ni kamaytirish uchun quyidagi yo'nalishlarda islohotlarni kuchaytirish tavsiya etiladi:

1. "Vision Zero" milliy strategiyasini qabul qilish — aniq raqamli maqsadlar bilan.
2. Viloyat va shahar yo'llarini tizimli ta'mirlash — ayniqsa kecha-kunduz intensiv harakatdagi yo'llarni.
3. Haydovchilik maktablariga akkreditatsiya va nazoratni kuchaytirish.
4. Onlayn jarima tizimini kengaytirish — to'lovlarni osonlashtirish va shaffoflashtirish.
5. Yoshlar o'rtasida YTH xavfsizligi bo'yicha milliy dasturlarni ishga tushirish.
6. Tez yordam tarmog'ini kengaytirish — hozirda mavjud bo'shliqlarni bartaraf etish.

Yo'l-transport hodisalarini bartaraf etish — bir yo'nalishda emas, balki qonunchilik, infratuzilma, ta'lim, texnologiya va tibbiyot kabi ko'plab sohalarning hamkorligini talab qiladigan murakkab vazifadir. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, bu muammoni hal qilish mumkin — buning uchun siyosiy iroda, moliyaviy investitsiyalar va jamiyatning faol ishtiroki talab etiladi.

O'zbekiston ham ushbu yo'nalishda izchil qadamlar tashlab, yo'llarimizni xavfsizroq qilish imkoniga ega. Buning uchun davlat idoralari, fuqarolik jamiyati va har bir haydovchining birgalikdagi mas'uliyatli harakati talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Саматов Р., Ражапова С., Абдуллаева Н. Управление информационными потоками в сфере транспорта, **"Экономика и социум" №10(101)-1 2022,** 412

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

<https://cyberleninka.ru/article/n/upravlenie-informatsionnymi-potokami-v-sfere-transporta>.

2. ШХ Шерматов, ШИ Абруев, ЭХ Абдусаматов (2022). [ВЛИЯНИЕ ДОРОЖНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ НА ПЕШЕХОДНОЕ ДВИЖЕНИЕ НА ПЕРЕСЕЧЕНИИ АХАНГАРАНСКОЙ ПАРКЕНТСКОЙ И ОБЪЕДИНЕННОЙ ДОРОГ](#). Экономика и социум 12-1 (103) 1089-1096.

3. ШК Хакимов, РГ Саматов, СС Ражапова, ДА Абдураззакова, Э Абдусаматов, Ш Абруев (2022). [СНИЖЕНИЕ КОЛИЧЕСТВА ВЫХЛОПНЫХ ГАЗОВ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ ПУТЁМ КОМПЬЮТЕРНОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПЕРЕКРЕСТКА](#). Экономика и социум 9 (100) 715-724.

4. ШХ Шерматов, ШИ Абруев, ЭХ Абдусаматов, НХ Турсунов, ЖА Чориев (2022). [МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ ГОРЯЧИХ ЗОН ГОРОДСКИХ ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНЫХ ПРОИСШЕСТВИЙ](#). Экономика и социум 12-1 (103) 1097-1104.

5. Ў Исоханов, Э Абдусаматов, С Турдибеков (2022). [ПИЁДА ИШТИРОКИДА ЁНЛАНМА МАСОФА САҚЛАНМАСДАН СОДИР ЭТИЛГАН ЙТХ ТАҲЛИЛИ](#). IJODKOR O'QITUVCHI 2 (24) 220-222.

6. OI Inoyatovich, AE Xalim o'g'li, TS Qodirovich (2023). [AVTOMOBIL YO‘L EKSPERTIZASI BO ‘YICHA YA‘NI YO ‘L SABABLI SODIR ETILGAN YTH. O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI 2 \(18\) 442-446.](#)